

Onderstboven op het derde internationale libellensymposium van de WDA

Van 7 tot 13 januari 2003 vond in Australië het derde internationale libellensymposium van de Worldwide Dragonfly Association (WDA) plaats. Met bijna 60 mensen van zo'n 14 landen was het symposium in vergelijking met andere eerdere symposia niet heel druk. Nederland was, zoals afgelopen jaren gebruikelijk, met negen personen goed vertegenwoordigd. Het programma bood een zeer divers aanbod aan lezingen, leuke excursie en genoeg tijd om onder het genot van Australisch bier van gedachten te wisselen.

Andreas Martens en Viola Clausnitzer in conversatie

De meer dan vijftig lezingen waren zeer wisselend van inhoud en van kwaliteit maar waren bijna zonder uitzondering allemaal leuk om naar te luisteren. Als voorbeeld van de grote diversiteit aan onderwerpen zal ik twee voorbeelden uitlichten. De eerste is een lezing gehouden door Dennis Paulson over zijn veldwerk uitgevoerd in juli 2002 in de omgeving van Explorer's Inn, Tambopata National Reserve in Peru. Tijdens enkele weken veldwerk verzamelde hij meer dan 114 soorten libellen. Daarmee kwam het totaal aantal voor het gebied op het ongelofelijke aantal van 180 soorten. Uit het door hem gemaakt grafiekje waarop de inventarisatie-inspanning was uitgezet tegen het aan-

Frank Suhling

tal soorten bleek dat waarschijnlijk nog steeds niet alle soorten uit het gebied bekend waren. Het gebied ligt dan ook wat libellen betreft in de soortenrijkste regio ter wereld. De enorme diversiteit aan libellen en het gebrek aan goede literatuur maakt dan ook dat relatief weinig mensen het aandurven om met de libellen van noordelijk Zuid-Amerika aan de gang te gaan. Een volslagen andere lezing werd gegeven door Gert Stange. Hij hield zich bezig met het bouwen van horizontedectors voor modelvliegtuigjes. Het motto 'beter goed gestolen dan slecht bedacht' had ertoe geleid dat hij zijn ontwerp heeft afgeleid van de ocelli van libellen. De ocelli hebben namelijk als belangrijke functie om de horizon in de gaten te houden waardoor een libel in staat is om netjes horizontaal te vliegen. De ocelli registeren hiervoor alleen donker (de grond) en licht (de lucht). Door dit simpele systeem over te nemen was hij in staat geweest 'simpele' apparaatjes te bouwen die ervoor zorgen dat een modelvliegtuigje zelf de horizon kan herkennen.

De grote hoeveelheid lezingen werden gelukkig afgewisseld met andere activiteiten zoals barbecue (op een zeldzaam koude avond), excursies en plenaire discussies. Bij de laatste activiteit wordt er een discussie onderwerp ingeleid en bediscussieerd waarbij een voorzitter de discussie in banen leidt. De excursies waren erg leuk maar wat aantallen libellen toch anders dan we ons hadden voorgesteld. De Australische fauna is rijk aan soorten en er komen vooral veel op-

Jan van Tol in actie

merkelijke geslachten en families voor. Een bekend voorbeeld hiervan zijn de families Hemiphlebidae en Petaluridae (zie blz 46-47 van NVL Atlas, 2002). Maar wie naar Australië gaat met het idee om even al deze soorten te zien komt bedrogen uit. Regelmatig kwam het voor dat we bij een mooi uitzienende beek kwamen en daar moesten constateren dat er maar enkele libellen aanwezig waren. Toen we dit een beetje teleurgesteld aan de Australiërs vertelden, bleek dat dit voor Australië de normale situatie is. Veel soorten zijn relatief weinig bij het water aanwezig of zijn vooral in de schemering actief. Dit is ook de reden waarom Australiërs relatief veel aandacht aan larven besteden. Deze zijn vaak makkelijker te vinden dan de adulten! Ondanks dat de aantallen niet zo hoog waren als we

gehoopt hadden werd het harde zoeken wel beloond. Veel van de soorten die we wel gezien hebben waren mooi en vooral ook lekker anders dan we gewend zijn. Iedereen die een keer naar Australië op vakantie gaat moet dan ook zeker even bij het water gaan kijken.

In 2004 en 2005 zijn er internationale symposia in respectievelijk Duitsland en Spanje. Beide vinden plaats in mooie gebieden die zeer geschikt zijn voor een aansluitende vakantie. Symposia zijn altijd zeer gezellig en buitengewoon stimulerend. En hoewel het woord symposium misschien zwaar klinkt, is de sfeer altijd heel ontspannen en familieachtig. Ik kan dan ook iedereen aanraden om een keer te komen.

Tekst en foto's: Vincent Kalkman

Overzicht recente rapporten over libellen in Nederland (periode maart 2002-april 2003)

Een vrijwel ononderbroken stroom rapporten over libellen in Nederland komt bij ons binnen. Sinds het vorige, ruim uitgevallen overzicht is de bibliotheek gevuld met veel nieuwe publicaties, maar ook hebben we van een aantal mensen wat oudere rapporten mogen krijgen die nog niet waren opgenomen. Hartelijk dank voor het opsturen daarvan!

In dit overzicht geven we een lijst van de rapporten die het afgelopen jaar bij ons zijn binnengekomen. Boeken zijn niet opgenomen, en ook rapporten die betrekking hebben op waarnemingen of onderzoek in het buitenland staan niet in deze lijst. Het is een waaier van diversiteit, variërend van doortimmerde inventarisatieverslagen met prachtige verspreidingskaarten tot beleidsondersteunende documenten waar min of meer zijdelings aandacht wordt geschonken aan libellen. De rapporten zijn vrij toegankelijk voor leden van de NVL, waarnemers van EIS-Nederland en donateurs van De Vlinderstichting. Je kunt ze (na afspraak) inzien op het kantoor van De Vlinderstichting. De contactpersoon hiervoor is Bernard Kranenbarg (0317-467346; bernard.kranenbarg@vlinderstichting.nl). Uiteraard kan je dan ook de collectie libellenboeken inkijken.

Ook in het komende jaar ontvangen we natuurlijk weer graag jouw libellenpublicaties. We nemen ze dan op in het overzicht van volgend jaar waardoor de rapporten meteen toegankelijk worden voor iedereen die daar naar geïnteresseerd is.

*Robert Ketelaar
Bernard Kranenbarg
De Vlinderstichting
Postbus 506
6700 AM Wageningen*

Abbingh, G. 2001 Libellen van het Fochteloërveen in 2001 : een onderzoek naar het voorkomen van de Noordse glazenmaker *Aeshna subarctica* in het Fochteloërveen en een verslag van de monitoringresultaten in het Kleine Veen, een deelgebied van het Fochteloërveen in 2001. - eigen uitgave auteur, Assen.

Abbingh, G. 2000 Libellen van het Fochteloërveen in 2000 : een onderzoek naar het voorkomen van de Noordse glazenmaker *Aeshna subarctica* in het Fochteloërveen en een verslag van de monitoringresultaten in het Kleine Veen, een deelgebied van het Fochteloërveen in 2000. - eigen uitgave auteur, Assen.

Abbingh, G. 2000 Libellen van het Fochteloërveen : een onderzoek naar het voorkomen van de Noordse glazenmaker *Aeshna subarctica* in het Fochteloërveen en een verslag van de monitoringresultaten in het Kleine Veen, een deelgebied van het Fochteloërveen in 1999. - eigen uitgave auteur, Assen.

Abbingh, G. 1995 Libellen in de Boswachterij Borger : een inventarisatieonderzoek 1992 - 1994. - eigen uitgave auteur, Assen.

Abbingh, G.J.R. 1993 Libellen van het Witterveld : een inventarisatie 1989 - 1992. - eigen uitgave auteur, Assen.

Abel, G., C. Witkamp, J. Barth & C. de Leeuw 2002 Jaaroverzicht 2001 'Waarden vol vogels'. / Jaargang 3 [van de] E-mail service met vogelnieuws uit westelijk Utrecht, oostelijk Zuid-Holland en de omgeving van Culemborg.. - [s.n.], [s.l.].

Baaijens, A.M. & R. Jooisse 2002 Jaaroverzicht 1999 & 2000 : Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland. - Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland, Oost-Souburg.

Beenen, R., E. van den Dool & W. Timmers 2002 Werkdocument Soortenbeleid : Onderdeel Flora. - Provincie Utrecht, Utrecht.

Beukema, J. 2002 Verslag libellenwaarnemingen in 2002 in de Grafelijkheidsduinen bij Den Helder. - Eigen uitgave auteur, Den Helder.

Blitterswijk, H. van, C.J.M. van Vliet, A.H.P. Stumpel & H.M.P. Cappelle 2002 Natuur in Buitenvaart : een inventarisatie van planten en dieren op het toekomstig bedrijventerrein Buitenvaart 2 in de gemeente Hoogeveen, met een advies voor compenserende en mitigerende maatregelen. / Alterra-rapport 599. - Alterra, Wageningen.

Bunjes, H. 2003 Jaarverslag 2002 : met Libellenbijlage : Hoekschevaards Landschap, Werkgroep Vlinders. - werkgroep Vlinders HWL, Oud-Beijerland.

Bunjes, H. 2002 Jaarverslag 2001 : Hoekschevaards Landschap, Werkgroep Vlinders. - HWL-Vlinders, Oud-Beijerland.

Dam, H. van 2002 Globaal overzicht van kader en kennis : vooronderzoek ontwikkeling STOWA-beoordelingssysteem vennen. / Rapportnummer 02.2109.1 / in opdracht van Stowa. - AquaSense, Amsterdam.

Dam, H. van, M. Geene & A. Mertens 2002 Vooronderzoek van het Brugven bij Valkenswaard : ten behoeve van herstelmaatregelen in het kader van het Overlevingsplan

